

Przełożyła Żaneta Nalewajk**Отдаине молодости**

Я схоронил тебя в дремучей чаще,
О молодость моя!
Но как кремни из вражьей пращи –
Мне память младобытия.

Стонал и лес под звон моей лопаты,
И рвался ярый конь,
И мой закат, как все закаты,
Рыдая, алый жег огонь.

А я бросал земли взрыхленной комья,
Бесстрашный и немой,
Как истый, вскормленник бездомья,
Пошедший по миру с сумой.

И, разнуздав коня, пустил в раздолье
Его звериный гнев.
И, окрещенный первой болью,
Упал меж дремлющих дерев.

Когда же встал, свисали в явь созвездья,
И зоркая сова
Вещала правоту возмездья,
И ночь настать была права.

1909

Oddanie młodości

Ukryłem cię chyłkiem w zaroślach gęstych,
Młodości ty moja!
Ale jak kamień z procy wroga –
Pamiętam wiek młodzieńczy.

Jęknął i las na dźwięk mojej łopaty,
Koń krewki zerwał się,
Jak wszystkie zmierzchy i mój zmierzch,
Szlochając, ogniem się pali.

A ja rzuciłem pulchną ziemi grudkę,
Bez lęku i bezgłośnie,
Jak istny bezdomności uczeń,
Idący w świat po prośbie.

Rozkietnałem konia, puściłem w przestrzeń
Jego okrutny gniew.
Ochrzczony bólem pierwszym,
Upadłem wśród drzemiących drzew.

A kiedy wstał, na jawie gwiazdozbiory
Jaśniały, czujna сова
Przepowiadała mściwe prawa,
I przyszła noc prawem swoim.

1909

Безрукій

Рука ль моя ты, рученька,
В Маньчжурии-земле.
Безрукенького, ноченька,
Баюкай и лелей.

Моя дорога дальняя –
Весенние поля,
Далась мне доля вольная:
Ходи себе, гуляй.

Хоть вышел я в метелицу –
Настигнула весна.
Возьмуся за околицу –
Чай, лето начинай.

А может быть, а может стать,
С дороги-то сверну,
Незнамо где пойду плутать
Вдали страны родной.

И в церковку куда-нибудь
Далече забреду.
В слезах почну поклоны бить,
Душе велю: рыдай!

По той мойей околице,
Где девки, чуть весна,
Плясать пойдут метелицу
С другими, не со мной.

Где сам плясал, рыдающий,
От девок без ума,
Рукой своей пропащею
Любую обнимал.

По той любимой родине,
Которой далеко
Красавице-уродне, –
Пожертвовал рукой.

1912

Bezręki

Rękoż ty moja, rączyńko,
W mandżurskiej ziemi,
Bezrękiego, ty nocieńko,
Lulaj i ukochaj.

Moja droga daleka po
Wiosennych polach –
Dałaś mi wolną dolę:
Włócz się po bezdrożach.

Choć wyszedłem w wir zamieci –
Nadeszła już wiosna.
Herbaty łyk na przedmieściach –
Lato wreszcie nastań.

Może tak być, stać może się,
W nieznaną skwęcę stronę,
Gdziekolwiek pójdę błąkać się
Z dala ojczyzny mojej.

I do cerkiewki jakiej-bądź
Daleko zawędruję.
We łzach pokłony zacznę bić,
Nakażę duszy: płacz!

Za to w mojej okolicy
Dziewki, prawie wiosną,
Tańczyć pójdą metelicę¹
Z każdym, lecz nie ze mną.

Wśród szalonych dziewczek, łkając,
Sam z sobą tańczyłem,
Swoją ręką utraconą
Każdą obłapiałem.

Przezo ojczyźnie kochanej,
Która tak daleko
Piękności-szpetnej dałem –
W ofierze rękę swą.

1912

¹ Rosyjski, ukraiński oraz białoruski taniec narodowy, potocznie: zamieć.

Расстрига

Слова молитв я перепутал
И возгласы все позабыл,
И по задворкам, по закуткам
В чумазый войлок косу сбрил.

И чаще, чем кольцо кадила
Когда-то в руки тихо брал,
Душа обычай заучила
С бутылью лезть на сеновал.

Но после выпивки обильной
Я замечаю каждый раз –
Увы! – не удержи́мо сильно
Спадает знаменитый бас.

Что ж делать! Жизнь была – акафист,
И мог бы, мог бы дочитать,
Но вдруг, как дьявольский анапест
Все бурно повернулось вспять.

Не смею я ступить на паперть,
И колокол не для меня
На полевую льется скатерть,
На ласковые зелена.

Когда я трезв, в душе крушенье,
Когда я пьян – все трын-трава!
Эх, тесное коловращенье!
Ох, бедная ты голова!

Wyklęty²

Słowa modlitw pomieszałem,
Inwokacje zapomniałem,
Po przedmieściach, w ciasnych kłitkach
Sfilcowany³ warkocz ściąłem.

Czarę, jak kadzielnicy pierścień
Cicho brałem w dłonie,
Dusza przyswoiła zwyczaj –
Leży z butelką na sianie.

A po mocnej popijawie
Zauważam co i raz –
Niestety! Bardzo słabnie
Niegdyś tak znamienity bas.

Cóż! Życie było akatystem⁴,
Mógłbym doczytać go, mógłbym,
Lecz nagle diabelski anapest
Wszystko gwałtownie zakłócił.

Nie śmiem przejść przez cerkwi próg,
I dzwon nie dla mnie bije,
Lecz płynie po obrusach pół,
W zieleni miękko się ściele.

Kiedym trzeźwy, w duszy klęska,
Gdym pijany – gwizdżę na to!
Ech, skołowanie wielkie!
Och, biednaś moja głowo!

² Oryginalny tytuł wiersza *Расстрига* oznacza suspendowanego – duchownego lub mnicha pozbawionego tytułu i odsuniętego od wykonywania posługi kapłańskiej. W prawosławiu osoba odsunięta od posługi przestaje być duchownym.

³ W oryginale „В чумазый войлок”. Войлок – filc posledniego gatunku używany między innymi do wyrobu walonek. Sfilcowany warkocz – metaf. skołtoniony warkocz.

⁴ Jeden z rodzajów pochwalnego hymnu liturgicznego wykonywanego m.in. w cerkwi prawosławnej. Zbudowany jest z kondakionów i ikosów, śpiewany ku chwale Jezusa Chrystusa, Matki Boskiej i świętych, w szczególności zaś męczenników.

Бывает редко: крылья зорьки
Над тихим возмахнут леском.
Затаивая воздух горький,
Смахнешь слезу себе тайком.

И за стволы березок белых,
В зеленый, незапретный храм,
От мытарств, от людей тяжелых,
Спасешься, крадучись по мхам.

И там, из уст своих нечистых,
За шепотом скрывая дрожь,
Как уголек с болотин мглистых
Опять молитву вознесешь.

1911

Rzadko tu skrzydła zorzynka⁵
Nad cichym gajem trzepoczą.
Wstrzymując oddech gorzki,
Ukradkiem z łez otrzesz oczy.

Skrycie, wśród pni brzózek białych,
W dozwolonej świątyni zielonej,
Od gehenny, od ludzi podłych,
Zbawienia w mchach dostąpisz.

Tam szept z ust nieczystych –
Deszcz obmyje skrycie –
Jak węgiel z bagien mglistych,
Znowu wzniesiesz modlitwę.

1911

---

⁵ W oryginale homonimiczna gra słów: зорька inaczej аврора – to nazwa motyla zwanego zorzynkiem rzeżuchowcem, a także określenie świtu.

Монах

И пахучее тело твоё,
И тепло твоего поцелуя
Замутили мое житие,
Зачадили мое аллилуйя.

Был уж виден терновый венец
Над моей молодой головою,
А теперь ведь спасенью конец:
Омрачилось имя молвою.

Я ли кельи своей не стерег,
Не гонял полунощных видений,
Не пускал и змеи на порог,
Не хранил глубины от сомнений!

Все ж настигла беда вдалеке!
У полей, под плакучей березой,
На зеленом, крутом бугорке
Занозился любовно занозой.

И откуда взялась у полей
Не русалка, не девка – немая,
А хохочет чертей веселей,
Льнет змеєю, как хмель обнимая.

Я молитву трикраты прочел,
Очурался и плюнул трикраты –
И за нею, косматой, пошел
За кусты, прямо в лес кудреватый.

Что там было – и вспомнить нельзя!
Губы в кровь искусала русалка.
Ох, сладка ты, земная стезя,
Коль Адамова рая не жалко!

Mnich

Zapachu pełne twoje ciało
I twojego pocałunku ciepło
Tak mój żywot pogmatwały
Alleluja me czadem zatruty.

Spowijał już cierniowy wieniec
Moją głowę jeszcze bardzo młodą,
Teraz zbawienie obrócone wniwecz:
Dobre imię zbrukane obmową.

Czy mej celi nie dość strzegłem,
nie ścigałem widziadeł północnych,
I węża za próg nie wpuszczałem,
Nie chroniłem głębi od zwątpień!

Jednak bieda dopadła mnie z dala!
Na polu, pod płaczącą brzozą,
Na zielonym stromym pagórku
Wbiłem sobie drzazgę miłosną.

Na tym polu wzięła się skądże
Ni rusalka, ni dziewczka – niemowa,
I z radością czarcią chichocze,
Lgnie jak wąż, niczym chmiel oplata.

Trzykrotnie modlitwę zmówiłem,
Uskoczyłem, splunąłem trzy razy –
Potem za nią, kudłatą, poszedłem,
Za krzaki, prosto, w las kędzierzawy.

Co tam zaszło – wspomnieć nie wolno!
Do krwi wargi pokąsała rusalka.
Ach, słodkaś ty, ziemską ścieżką,
Nie żał nawet i raju Adama!

Как в дурмане по келье хожу,
На бугор по сто раз залезаю,
И пустынные дали гляжу,
И занозу все глубже вознаю.

Так прощай же навеки, скуфья,
Аналой и печальные книги!
Упорхнула судьбина моя
Под иные живые вериги.

Буду по миру вольно бродить
И разбойником, стало быть, буду,
Встречных девушек люто любить
И все верить неожиданному чуду.

Девью силу я буду бороться,
Что ни ночь, то охота иль битва:
Пусть без срока безумствует плоть,
Пусть ловца не замучит ловитва.

Чтоб в последний таинственный миг,
Как мне явится снова немая,
Все отдав ей, любовью изник,
Смерть страстную светло принимая.

1911

Odurzony⁶ po celi chodzę,
Na pagórek setny raz się wspinam,
I w pustynne dale patrzę,
I drzazgę coraz to głębiej wbijam.

Więc żegnajcie na wieki skufio⁷,
Analoju⁸ i posępne księgi!
Szczęście moje już uleciało
Ku innym żywym kajdanom.

Będę wolny po świecie się błąkać
A gdy trzeba i zbójcą zostanę,
Mijane dziewczki tak dziko kochać
I wierzyć wciąż w cud niespodziany.

Będę walczył diabelską siłą,
Polowanie lub bój każdej nocy:
Niech już zawsze szaleje ciało,
I niech łowcy nie utrudzą łowy.

W okamgnieniu ostatnim tajemnym,
Żeby znów zjawiła się niema,
Wszystko dałem, miłości, więzień,
Biorąc światło śmierci namiętej.

1911

⁶ W oryginale w tym miejscu pojawia się „как в дурмане”. Дурман to nazwa stosowana na określenie rośliny o właściwościach narkotycznych i trujących, znanej w Polsce pod nazwą bieluń (a także czarcie ziele i diabelskie ziele).

⁷ Aksamitna, zwykle czerwona lub purpurowa, spiczasta czapka będąca elementem stroju liturgicznego – noszona przez mnichów prawosławnych przyznawana im na znak honoru.

⁸ Аналой, inaczej analogion, to nazwa prostokątnego stołu ze skośnie umocowanym blatem, służącego jako podstawa dla wystawionych do adoracji ksiąg cerkiewnych oraz ikon.

Волк

Я, с волчьей пастью и повадкой волчьей,
Хороший, густошерстый волк.

И вою так, что, будь я птицей певчей,
Наверное бы вышел толк.

Мне все равны теплом пахучим крови-
Овечья, курья или чья.

И к многоверстной волчьей славе
Невольно приближаюсь я.

Глаза мои тусклы при белом свете,
Но в темноте всегда блестят,
Когда идешь себе к окраиной хате
И, струсив, псы в дворах молчат.

Я властелин над лесом и сельщобой,
Я властелин почти над всем.

Но и моя душа бывает слабой,
Мне есть умолкнуть перед чем.

Есть дверь одна в каком-то захолустье,
И пахнет кровью — чьей забыл.

Мне увидеть ее — несчастье
Похуже деревенских вил.

Я в мокроте готов бежать болотом,
Я по оврагам рад скакать,

Чтоб на пороге ни ногою этим,
Ни даже глазом не бывать!

И, ускакав, дрожу в лесу от страха
И вспомнить всё же не могу.

И, заливаясь, будто бы от смеха,
Себе и всякой твари лгу.

Wilk

Mam wilczą paszczę⁹ i maniery wilcze,
Jam dobry, z gęstą sierścią, wilk.

Wyję niczym ptak śpiewający pięknie,
Byłby w tym sens, gdybym był nim.

W krwi zapachu ciepłym równe dla mnie są
Kura, owca byle która.

Wilczy rozgłos zdobywam więc
Na wiorst wiele wbrew woli mej.

Przy dziennym świetle słabną oczy moje,
Lecz w ciemności zawsze błyszczą.
Do chaty na skraju kiedy idziesz sobie,
Stchórzysz, psy w podwórzach milczą.

Władam niepodzielnie i siółem i lasem,
Jam tu wszechmocny niemal pan.

Lecz moja dusza słaba bywa czasem,
A więc zamilknąć przed czym mam.

Na świata skraju w głuszy są drzwi takie,
co pachną, czyją już nie pomnę, krwią.

– Nieszczęście – wciąż je widzę jeszcze,
Od wiejskich wideł gorsze są!

W plwocinach pobiec na bagna jam gotów,
Rad bym przez wąwozy skakać,

Byleby tego nie przestąpić progu,
Ni z ukosa tam nie zerkać.

A umknąwszy, drzę ze strachu, w lesie
Odpomnieć wszystkiego nie mogę.

I zanoszę się udawanym śmiechem,
Łgam wszelkiemu stworzeniu i sobie.

⁹ Wilczą paszczą nazywany jest także rozszczep podniebienia, czyli wada rozwojowa związana z nieprawidłową budową twarzoczaszki.

И лют бываю, как голодаемый,
Обсохнуть пасти не даю.
Как бешеный, как очумелый,
Деру и пью, деру и пью.

И всё ж, когда конец житью настанет,
Я все владенья обойду
И на порог, откуда в жизни гонит,
Шатаюсь, издыхать приду.

1912

A tak straszliwie bywam wygłodniały,
Że paszczy wyschnąć nie daję.
I jak wściekły, jak szalony,
Piję, szarpię, piję szarpię.

A kiedy koniec życia już nastanie,
To całe włóści me obejdę
I na próg, co mnie w życiu prześladuje,
Chwiejąc się, sam zdychać przyjdę.

1912

Tłumaczka dziękuje prof. dr hab. Piotrowi Mitznerowi za konsultację przekładów.

Piotr Wrzosek, *Fotografia*